

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Polska współpraca rozwojowa w państwach Partnerstwa Wschodniego

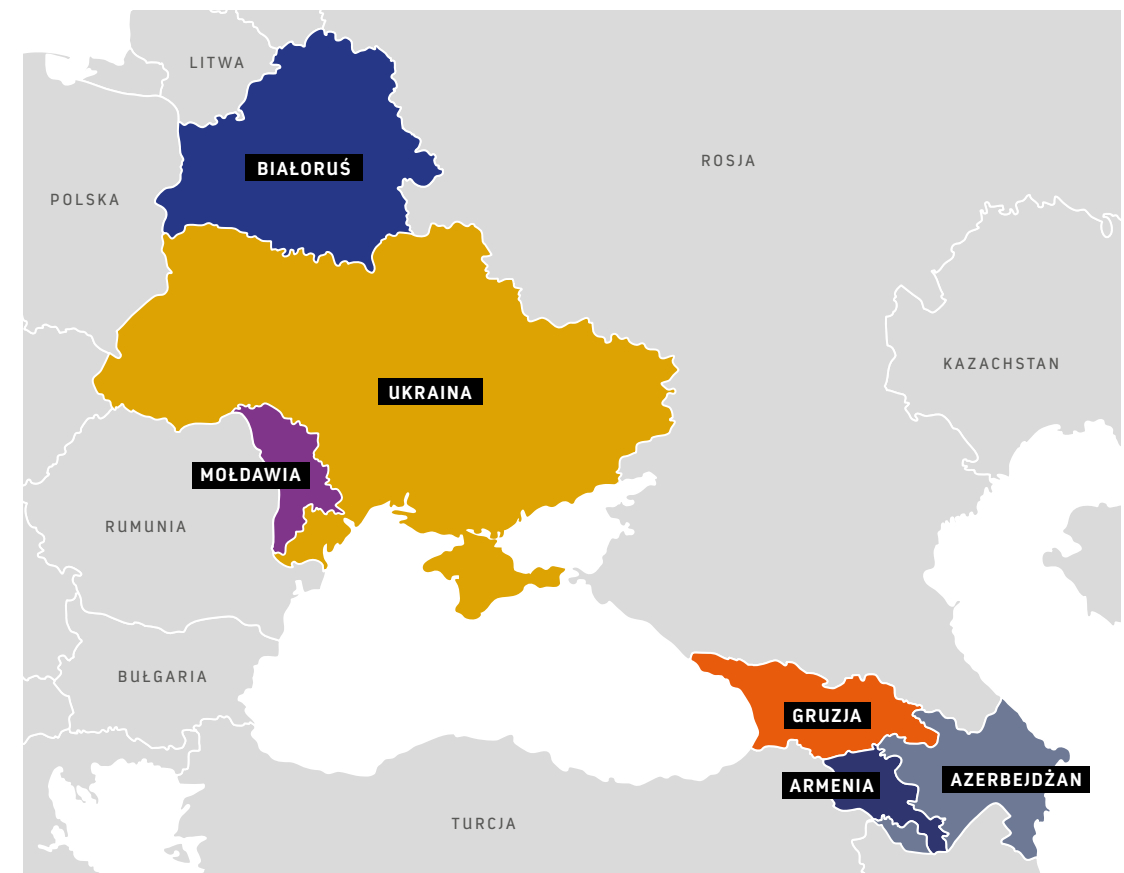
**Polska współpraca
rozwojowa w państwach
Partnerstwa Wschodniego**

Co to jest Partnerstwo Wschodnie?

Partnerstwo Wschodnie jest wspólną inicjatywą Unii Europejskiej oraz państw partnerskich z Europy Wschodniej. Stanowi część polityki zagranicznej Unii Europejskiej realizowanej w ramach Europejskiej Polityki Sąsiedztwa oraz Strategii Globalnej. Skierowane jest do sześciu państw: Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Ukrainy. Polska i Szwecja zaproponowały

stworzenie Partnerstwa Wschodniego jako polityki wspierania współpracy regionalnej oraz ułatwiania nawiązywania bliższych relacji z partnerami z Europy Wschodniej. Inicjatywa została oficjalnie zaprezentowana w czerwcu 2008 roku. Pierwszy szczyt Partnerstwa Wschodniego miał miejsce w 2009 roku w Pradze.

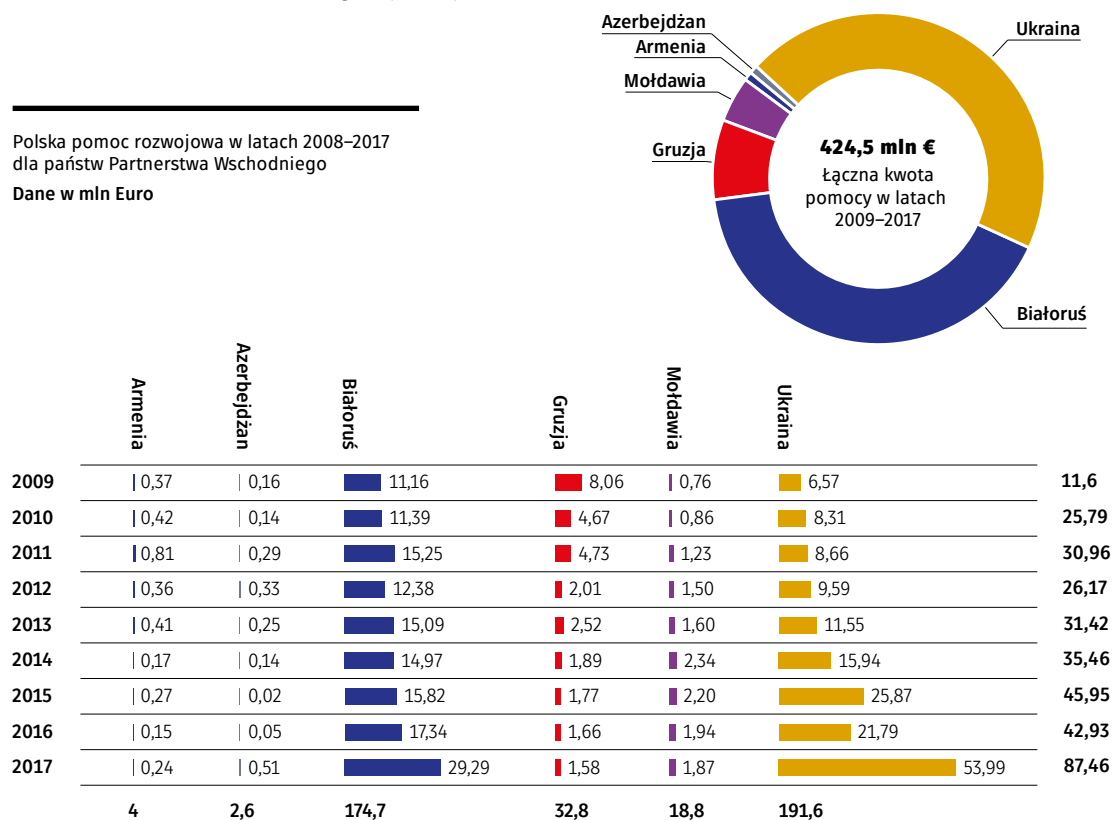
Polska współpraca rozwojowa

Polska współpraca rozwojowa, nazywana też *Polską pomocą*, jest integralną częścią polskiej polityki zagranicznej oraz nowoczesnym instrumentem realizowania jej celów. Polska wspiera państwa partnerskie w wielu dziedzinach. Priorytetami są: wsparcie demokratyzacji i dobrego rządzenia, rozwój kapitału ludzkiego, wspieranie przedsiębiorczości i sektora prywatnego oraz rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich. Dużą wagę przypisuje się programom stypendialnym, które stanowią znaczną część dwustronnej pomocy rozwojowej. Studiujący w Polsce cudzoziemcy zdobywają wiedzę i doświadczenie, które mogą wykorzystać na

rzecz poprawy warunków życia w swoich krajach. *Polska pomoc* służy budowaniu stabilnego otoczenia międzynarodowego Polski, poprawie jej bezpieczeństwa, wzmocnieniu międzynarodowego znaczenia Polski i budowie jej marki. Prowadzone działania umacniają też obecności Polski w państwach partnerskich oraz służą otwieraniu możliwości biznesowych dla polskich firm.

Polska pomoc rozwojowa w latach 2008–2017 dla państw Partnerstwa Wschodniego

Dane w mln Euro

Pomoc stypendialna dla obywateli państw Partnerstwa Wschodniego

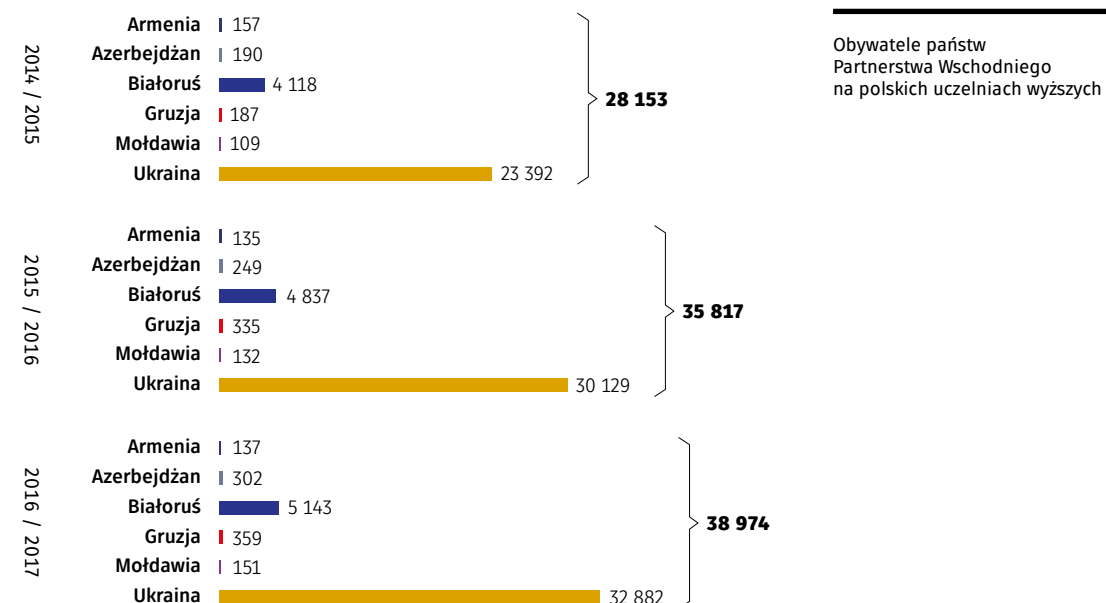
W Polsce kształcą się rocznie ponad 45 tys. obywateli państw Partnerstwa Wschodniego. Najliczniej przyjeżdżają do Polski studenci z Ukrainy i Białorusi. Wielu z nich korzysta z różnych form wsparcia, takich jak zwolnienie z opłat za koszty nauki i stypendia. Najlepsi studenci dołączają do kadry naukowej, a także zacieśniają współpracę międzynarodową polskich uczelni.

Fot. Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej

Pomoc udzielana jest m.in. na podstawie umów i porozumień z poszczególnymi państwami, na podstawie Karty Polaka oraz w ramach programów stypendialnych. Szacowana wartość pomocy dla studiujących w Polsce obywateli krajów Partnerstwa Wschodniego wynosi ponad 270 mln zł.

Najzdolniejsi stypendyści mają możliwość kształcenia się na najlepszych polskich uczelniach w ramach Programu Stypendialnego im. Stefana Banacha finansowanego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych i Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Program Stypendialny im. Stefana Banacha

Uruchomiony w 2013 roku Program Stypendialny im. Stefana Banacha kierowany jest do studentów z państw rozwijających się Europy i Azji Centralnej, w tym wszystkich państw Partnerstwa Wschodniego. Patronem programu jest Stefan Banach, wybitny polski matematyk, współtwórca lwowskiej szkoły matematycznej.

Celem programu jest wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego państw rozwijających się poprzez podnoszenie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych ich obywateli. W 2019 roku w programie uczestniczy blisko 200 stypendystów.

Fot. Tymon Markowski / MSZ

Fot. Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej

Program Stypendialny im. Stefana Banacha oferuje możliwość studiowania w obszarze nauk inżynieryjno-technicznych, nauk rolniczych oraz nauk ścisłych i przyrodniczych w uczelniach podległych Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Stypendyści otrzymują comiesięczne stypendium na pokrycie kosztów utrzymania w czasie kształcenia w Polsce oraz są zwolnieni z opłat za kształcenie na uczelniach publicznych.

Program obejmuje obowiązkowy miesięczny kurs językowo-adaptacyjny ze stypendium lub roczny kurs przygotowawczy, poprzedzające studia w Polsce. Celem kursów jest pogłębienie znajomości języka polskiego oraz wiedzy z przedmiotów związanych z kierunkiem planowanych studiów.

Program Stypendialny im. Stefana Banacha jest wspólną inicjatywą Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a jego realizatorem jest Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej. (Szczegółowe informacje o programie oraz ogłoszenia o bieżących naborach publikowane są na stronie <https://nawa.gov.pl>).

”

Programy stypendialne oczami stypendystów:

Sofiya Nesimko, stypendystka Programu Stypendialnego im. Stefana Banacha

Jadąc na studia do Polski chciałam zdobyć lepsze kwalifikacje zawodowe, lecz moim marzeniem zawsze było zostać prawdziwym naukowcem. I teraz jestem bardzo szczęśliwa, że Program im. Stefana Banacha towarzyszy mi w tej podróży, bo marzenia mają tę właściwość, że się spełniają. I choć naukowcem jeszcze nie jestem, to dzięki programowi kontynuuję edukację na studiach doktoranckich Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Jestem więc na dobrej drodze, żeby moje marzenie wreszcie stało się rzeczywistością.

Wszystkim, którzy wahają się czy przyjechać do Polski, chcę przypomnieć, że „nie od razu Rzym zbudowano” i być może na początku za łatwo nie będzie, ale każdy sukces, nawet najmniejszy, przyczyni się do budowania Waszej osobowości jako silnych, zdolnych, mądrych i odnoszących sukcesy ludzi. Tak więc stawiajcie sobie cele i realizujcie je z głęboką wiarą, że uda Wam się je osiągnąć.

Sofiya Nesimko, Ukraina

Akademia Administracji Publicznej Partnerstwa Wschodniego

Akademia Administracji Publicznej Partnerstwa Wschodniego (AAPPW) to program MSZ oraz Krajowej Szkoły Administracji Publicznej, realizowany od 2011 roku dla urzędników administracji publicznej z państw Partnerstwa Wschodniego, czyli Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Ukrainy. Profesjonalna kadra urzędnicza jest zapleczem eksperckim niezbędnym do wdrażania reform, dzięki którym budowane jest demokratyczne państwo prawa oraz nowoczesna gospodarka oparta na wiedzy.

Fot. Karolina Sawicka / KSAP

W latach 2011–2018 zorganizowano 28 szkoleń dla 504 przedstawicieli organów administracji publicznej z krajów Partnerstwa Wschodniego. Największą grupę uczestników stanowili przedstawiciele administracji gruzińskiej (138 osób), następnie ukraińskiej (134 osoby) oraz mołdawskiej (92 osoby). Administrację rządową Białorusi reprezentowało dotychczas 53 urzędników, Azerbejdżanu – 44, a Armenii – 43.

Fot. Karolina Sawicka / KSAP

Szkolenia dotyczyły służby cywilnej, reform samorządowych, przeciwdziałania korupcji, współpracy w ramach WTO, integracji europejskiej oraz wdrażania umów stowarzyszeniowych z Unią Europejską, w tym umów o pogłębionych i kompleksowych strefach wolnego handlu (DCFTA).

Wypowiedź jednej z uczestniczek programu, Iriny Dakhunderidze, zastępczyni dyrektora Departamentu Zarządzania Zasobami Ludzkimi w Ministerstwie Spraw Zagranicznych w Gruzji:

Dla mnie osobiście dwutygodniowy staż w Polsce był niezwykle satysfakcjonujący i ciekawy, ponieważ stanowił doskonałą okazję nie tylko, by dowiedzieć się więcej o polskiej służbie cywilnej w ogóle oraz o praktykach i wiedzy eksperckiej stosowanych w polskiej służbie cywilnej, lecz także by poszerzyć sieć bezpośrednich kontaktów zarówno z polskimi urzędnikami, jak i z moimi

odpowiednikami z krajów Partnerstwa Wschodniego. Jednym z najcenniejszych aspektów była wymiana doświadczeń na temat toczącej się u nich reformy służby cywilnej. Chciałabym też podkreślić, że wyjątkowo ciekawe były codzienne, długie rozmowy z mentorami w Urzędzie ds. Cudzoziemców, gdzie omówiliśmy cały szereg spraw związanych z zasobami ludzkimi. Była to dodatkowa sposobność, aby wymienić się pomysłami i poglądami na bardzo ciekawe tematy. Zamierzam skorzystać z tego doświadczenia w moim kraju i sądzę, że może ono zainicjować interesujące rozmowy o kwestiach kadrowych.

Armenia

Działania rozwojowe zrealizowane na rzecz Armenii dotyczyły ochrony środowiska, wsparcia grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej oraz rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich.

Polska pomoc objęła wsparciem osoby z grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej, szczególnie dzieci i młodzież z terenów wiejskich, a także osoby niepełnosprawne. Wiele działań dotyczyło poprawy warunków w placówkach edukacyjnych i opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży i tym samym zwiększenia ich szans na lepszy start życiowy. Pomoc zakładała przede wszystkim remonty ze szczególną dbałością o poprawę warunków higieniczno-sanitarnych, a także zakup sprzętu i meblowania tych placówek.

Armenia to kraj rolniczy, dlatego Polska zapewniała wsparcie drobnej działalności rolniczej poprzez zakup sprzętu czy budowę infrastruktury. Zrealizowane projekty służyły m.in. wzmocnieniu i zwiększeniu liczby stowarzyszeń małych producentów rolnych oraz profesjonalizacji systemu marketingu produktów rolnych i doradztwa rolniczego. Zakładały też aktywizację zawodową i społeczną ludności wiejskiej. Ormianie brali też udział w znakowaniu szlaków w terenach atrakcyjnych turystycznie.

Fot. Maciej Falkowski / Ambasada RP w Erywaniu

Szlak turystyczny Harżis – Tatev / Fot. Maciej Falkowski, Ambasada RP w Erywaniu

Jeden z projektów zrealizowany w obszarze turystyki dotyczył wytyczenia i oznakowania szlaku turystycznego w prowincji Sjunik. Mieszkańcy wsi, z pomocą pracowników ambasady, wytyczyli i oznakowali liczącą ok. 13 km pieszą trasę turystyczną z klasztoru Tatev do wsi Harżis. W ramach projektu opracowano i wydrukowano folder informacyjny rozprowadzany wśród turystów odwiedzających Armenię. Dzięki popularyzacji szlaku i rozwojowi turystyki pieszej mieszkańcy Harżisu uzyskali dodatkowe źródło dochodu.

Znaczna część projektów realizowana była przez polską ambasadę w Armenii. Dzięki ścisłej współpracy z lokalnymi władzami i samorządami wdrożono działania służące redukcji ubóstwa oraz poprawie stanu zdrowia ludności, jak też podniesieniu standardu życia m.in. poprzez remonty placówek edukacyjnych, ośrodków zdrowia, domów kultury.

Azerbejdżan

Działania rozwojowe zrealizowane na rzecz Azerbejdżanu dotyczyły ochrony środowiska, pomocy grupom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji społecznej oraz wsparcia rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich.

Działania z zakresu ochrony środowiska dotyczyły przekazania przedstawicielom administracji azerbejdżańskiej specjalistycznej wiedzy dotyczącej problematyki gospodarki wodnej i gospodarki odpadami, ochrony przyrody i leśnictwa, ocen oddziaływania na →

Mapa glebowa regionu Szeki / Fot. Instytut Technologiczno-Przyrodniczy w Faientach

środowisko, dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie, zmian klimatu, geologii oraz energetyki. Działania realizowane były w formie szkoleń i wizyt studyjnych.

Polską pomocą objęto także osoby z grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej, szczególnie dzieci i młodzież niepełnosprawną, dzieci przebywające w pieczy zastępczej, a także podopieczni zakładów poprawczych. Specjaliści pracujący z dziećmi autystycznymi mieli możliwość rozszerzenia swojej wiedzy i metod pracy, uczestnicząc w szkoleniach i wizytach studyjnych. W celu poprawy warunków pobytu, edukacji i rehabilitacji rozbudowany został jeden z ośrodków opiekujących się dziećmi z domów dziecka i ubogich rodzin, a także z rodzin zastępczych. Dla podniesienia jakości życia i edukacji młodzieży przebywającej w jednym z zakładów poprawczych wyposażono sale lekcyjne w pomoce edukacyjne i sprzęt do prowadzenia zajęć pozalekcyjnych.

W ramach projektów na rzecz rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich specjaliści służb weterynaryjnych Azerbejdżanu mieli możliwość poszerzenia wiedzy o polskich standardach weterynaryjnych w odniesieniu do zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego oraz nadzoru weterynaryjnego nad bezpieczeństwem łańcucha żywnościowego. Dodatkowo w ramach kilkuletniej współpracy służb geodezyjnych udzielono wsparcia w przygotowaniu narzędzi służących wzmocnieniu planowania przestrzen-

Mapa glebowa rejonu Kusar / Fot. Magdalena Opałka / DWR MSZ

nego dla lepszego wykorzystania zasobów przyrodniczych i rolniczych w północno-zachodnim Azerbejdżanie.

Kilkuletni projekt zrealizowany pomiędzy Instytutem Erozji i Nawadniania w Baku (IEiN) a Instytutem Technologiczno-Przyrodniczym

w Falentach polegał na wsparciu technologicznym, merytorycznym i organizacyjnym działań na rzecz racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody w obszarach wiejskich. Działania pomocowe obejmowały cyfryzację materiałów kartograficznych, rozpoznanie mechanizmu powstawania osuwisk, a także rozpoczęcie budowy bazy danych zawierającej informacje o zróżnicowaniu przestrzennym

oraz intensywności erozji gleb. Stworzone narzędzia mogą być wykorzystywane do monitorowania procesów erozyjnych i zasolenia gleb i zapobiegania tym procesom na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania. Instrumenty te mogą stanowić doskonałe wsparcie w planowaniu strategicznym pożądanym kierunków rozwoju gospodarczego Azerbejdżanu.

Białoruś

Od 2006 roku Białoruś jest przez Polskę traktowana jako jeden z priorytetowych adresatów pomocy rozwojowej. Wśród obszarów współpracy bardzo ważną rolę pełni wsparcie przedsiębiorczości i sektora prywatnego. Celem projektów jest rozwój instrumentów wsparcia dla przedsiębiorców, zwiększenie wiedzy i umiejętności w zakresie planowania i prowadzenia działalności gospodarczej, a także poprawa funkcjonowania mikroprzedsiębiorstw poprzez modernizację ich zaplecza technicznego. Rezultaty to nowe umowy i nowe miejsca pracy, a także rozszerzenie międzynarodowych kontaktów białoruskich przedsiębiorców.

Działania na rzecz rozwoju białoruskich mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw były realizowane m.in. przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości we współpracy z Ministerstwem Gospodarki Białorusi oraz z Białoruskim Funduszem Finansowego Wsparcia Przedsiębiorców. Białoruscy partnerzy uzyskali wiedzę na temat systemów wspierania przedsiębiorczości, ze szczególnym uwzględnieniem instrumentów finansowania, takich jak poręczenia kredytów i pożyczki, metodologii stanowienia prawa gospodarczego

oraz wspierania internacjonalizacji białoruskich firm, w tym wprowadzania białoruskich towarów na rynek Unii Europejskiej.

Perspektywicznym obszarem rozwoju przedsiębiorczości na Białorusi jest branża turystyczna. Przykładem współpracy w tej dziedzinie jest

Piekarnia w Komarowie / Fot. Aleksandr Kanotop

projekt rozwojowy realizowany w ramach Polskiej pomocy przez Biuro UNDP w Mińsku. Jego efektem będzie promocja nowych produktów i usług turystycznych oraz powstanie nowych miejsc pracy związanych z turystyką. W ramach polskiej pomocy realizowane są również inicjatywy służące poprawie infrastruktury turystycznej na poziomie lokalnym. Przykładem jest założenie szkółki żeglarskiej dla młodzieży →

Szkoła z internatem w Antopolu Fot. Aleksandr Kanotop

Szkółka żeglarska w Brasławiu
Fot. svaboda.org

nad jeziorem Drywiaty, utworzenie campingu Mereya w rejonie miorskim, czy też stworzenie szlaku rowerowego łączącego Grodno z białoruską częścią Kanału Augustowskiego.

W ostatnich latach dzięki Polskiej pomocy zwiększono dostęp do usług społecznych, a także poprawiono infrastrukturę i funkcjonowanie ośrodków dla osób z grup zagrożonych wykluczeniem, szczególnie osób niepełnosprawnych oraz dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej. Białoruscy beneficjenci mieli możliwość udziału w szkoleniach, warsztatach i wizytach studyjnych prowadzonych przez polskich specjalistów. Jednym z rezultatów tych projektów jest poprawa wyposażenia i przystosowanie pomieszczeń do pracy w ośrodkach opieki. Ważnym celem podejmowanych działań jest aktywizacja zawodowa i społeczna beneficjentów, a w dłuższej perspektywie zmiana postaw społeczeństwa wobec tych grup.

Centrum usług społecznych w Ostrowcu / Fot. Aleksandr Kanotop

Przykładem działań pomocowych może być rozwiązanie sieci świetlic środowiskowych, które umożliwiają integrację społeczną dzieci niepełnosprawnych i pozbawionych opieki rodzicielskiej. Wiele projektów zrealizowała Ambasada RP w Mińsku we współpracy ze szkołami specjalnymi, ośrodkami opieki społecznej i organizacjami specjalizującymi się w pracy na rzecz osób niepełnosprawnych oraz dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej.

Polski domek w „Pensjonacie Borowljany” dla rodzin pacjentów Dziecięcego Centrum Onkologicznego w Borowljanach / Fot. Aleksandr Kanotop

Zakład meblarski w Mołotkowiczach / Fot. Aleksandr Kanotop

Jednym z beneficjentów projektów w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych są wychowankowie szkoły specjalnej w Mołotkowiczach. W ramach *Polskiej pomocy* realizowane są również projekty Biura UNDP na Białorusi na rzecz osób niepełnosprawnych w Lidzie i w Brześciu, a także projekty Biura UNICEF na Białorusi ukierunkowane na ochronę praw oraz aktywizację społeczną dzieci i młodzieży, w tym młodych osób niepełnosprawnych.

Polska pomoc na rzecz szkoły w Mołotkowiczach

W Mołotkowiczach na Polesiu znajduje się specjalna szkoła z internatem. Uczy się i mieszka na jej terenie ponad 150 dzieci o różnym stopniu intelektualnej niepełnosprawności. Pochodzą one głównie z biednych rodzin wymagających społecznego wsparcia. Placówka, wykorzystując odpowiednie narzędzia edukacyjne, stara się przygotować swoich podopiecznych do przyszłego samodzielnego życia i wykonywania pracy zawodowej.

Dla poprawy procesu szkolenia zawodowego uczniów i tworzenia miejsc pracy dla niepełnosprawnych absolwentów władze szkoły podjęły współpracę ze stroną polską w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej. Zmodernizowano istniejące pracownie i warsztaty stolarskie, budowlane i krawieckie oraz utworzono nowe: pracownię garncarską, warsztat wyrobu płytek chodnikowych, a także kuźnię. Ponadto w niedalekim Pińsku uruchomiono punkt przyjmowania i realizacji zamówień (m.in. usług stolarskich, ksero, oprawy dokumentów). Ukoronowaniem dotychczasowej współpracy jest uruchomienie zakładu produkcji mebli, w którym zatrudnieni są wychowankowie szkoły. Dzięki projektom realizowanym w Mołotkowiczach powstał modelowy ośrodek pracy chronionej.

Szkoła w Mołotkowiczach / Fot. Aleksandr Kanotop

”

„Najważniejsze to zainteresować dzieci, sprawić, by czuły się potrzebne. Kiedy dzieci odkrywają swoje zainteresowania, zmieniają się na naszych oczach. Ostatnio przyjechał do nas osierocony chłopiec ze szkoły specjalnej. Zarówno w charakterze, jak i w zachowaniu był trudnym dzieckiem. Zapoznaliśmy go z wyrobem mebli i dosłownie cały wolny czas zaczął spędzać w naszym zakładzie meblarskim. Od rana do wieczora uczył się, jak budować szafki. Znalazienie tego, co naprawdę ciekawi dziecko, jego powołania – to wielki sukces i prawdziwe szczęście...”

Wiaczesław Izotow, dyrektor Szkoły w Mołotkowiczach

Szkoła w Mołotkowiczach
Fot. Aleksandr Kanotop

Gruzja

Pomoc dla Gruzji koncentrowała się na wsparciu grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, edukacji, zarządzaniu kryzysowym oraz rozwoju regionalnym.

W ramach współpracy między polskimi i gruzińskimi ośrodkami dla osób niepełnosprawnych gruzińscy terapeuci i nauczyciele dowiedzieli się o programach i poznali nowoczesne metody pracy edukacyjnej i terapeutycznej z dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną. Przeprowadzono warsztaty dla rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych. Wsparto też ośrodki dla osób niepełnosprawnych poprzez doposażanie ich w specjalistyczny sprzęt. Jednocześnie projekty rozwojowe miały na celu aktywizację zawodową i usamodzielnienie osób niepełnosprawnych oraz wykluczonych społecznie. Istotną grupą objętą wsparciem były też ofiary przemocy domowej, którym udzielano pomocy psychologicznej oraz

Plac zabaw przy Centrum Opieki Diennej Caritas Gruzja
Fot. Ambasada RP w Tbilisi

Plac zabaw przy Centrum Opieki Diennej Caritas Gruzja
Fot. Ambasada RP w Tbilisi

zapewniono szkolenia zawodowe, umożliwiające uzyskanie ekonomicznej niezależności. Osoby te mogły też skorzystać z utworzonych w ramach projektów schronisk i centrów kryzysowych. Dla lekarzy, psychologów, nauczycieli oraz funkcjonariuszy policji organizowano szkolenia z przeciwdziałania przemocy domowej. W zakresie pomocy dzieciom pozbawionym opieki sukcesem kilkuletniej współpracy było wdrożenie polskich rozwiązań służących reintegracji rodziny, polegających na tworzeniu sieci małych domów dziecka typu rodzinnego.

W celu poprawy funkcjonowania jednego z ośrodków opieki nad dziećmi (Centrum Opieki Diennej

Caritas) stworzono zaplecze rekreacyjno-sportowe. Stanowi ono narzędzie do integracji społecznej dzieci oraz służy poprawie ich kondycji psychicznej, fizycznej i emocjonalnej.

Zaangażowanie Polski w sferze edukacji skupiało się przede wszystkim na poprawie dostępu dzieci do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej. Projekty przyczyniły się do wyrównywania szans edukacyjnych dzieci w regionach wiejskich. Dodatkowo, przy udziale polskich specjalistów we współpracy z UNICEF, zrealizowano projekt wspierający rząd gruziński w podnoszeniu kwalifikacji kadr edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Ponadto pomoc udzielona została stronie gruzińskiej w okre-

Punkt przedszkolny w Gruzji
Fot. Alexander Kalandadze

Jednym z obszarów współpracy rozwojowej było wsparcie reformy samorządu terytorialnego. W procesie przygotowywania do wdrożenia gruzińskiej reformy rozwoju regionalnego Polska dzieliła się swoją ekspertyzą na poziomie administracji rządowej oraz lokalnej. Dla potrzeb wzmocnienia tych działań uruchomiony został kilkuletni program szkoleniowy. Wspierano ponadto rozwój turystyki lokalnej i promocji regionów (Imeretia, Racha, Megrelia, Adżaria).

Od 2008 roku w Gruzji tworzono podobne do polskich centra gotowości szkolnej, umożliwiające dzieciom w wieku przedszkolnym dostęp do wczesnego nauczania, wyrównując tym samym ich szanse edukacyjne i życiowe. W efekcie tych działań na terenach wiejskich rozpoczęło pracę około 170 ośrodków przedszkolnych, dzięki czemu ponad dwa tysiące przedszkolaków rozpoczęło edukacyjną przygodę. Dla dzieci przygotowano programy wsparcia, uwzględniające ich indywidualne potrzeby. Społeczności lokalne, w tym rodzice dzieci biorących udział w projekcie, zaangażowały się między innymi w remonty i wyposażenie pomieszczeń przeznaczonych na punkty przedszkolne. Wybrani do pracy w nowych ośrodkach nauczyciele mogli zostać przeszkoleni z zakresu metodyki pracy z różnowiekową grupą dzieci, współpracy z rodzicami, diagnostyki problemów rozwojowych, kształtowania i badania gotowości szkolnej dziecka, a także psychologii rozwojowej. Natomiast przedstawiciele władzy lokalnej odpowiedzialni za nadzór nad tymi placówkami uczestniczyli w szkoleniach dotyczących prawnych i organizacyjnych aspektów edukacji przedszkolnej.

W ramach wprowadzania edukacji włączającej w szkołach, zgodnie z ratyfikowaną przez Gruzję Konwencją ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych. Działania dotyczyły poszerzenia kompetencji kadr pedagogicznych w zakresie pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

W ramach wsparcia systemu zarządzania kryzysowego realizowane były działania wspierające tworzenie spójnego systemu ratownictwa, w tym budowę profesjonalnego systemu szkolenia służb pożarniczych, a także tworzenie struktur ratownictwa górskiego. W wybranych regionach Gruzji polscy eksperci udzielili władzom lokalnym pomocy w przygotowaniu i wdrażaniu planów zarządzania kryzysowego. Służby graniczne Gruzji otrzymały wsparcie w zapobieganiu i zwalczaniu przestępczości transgranicznej związanej z nielegalnym przewozem przez granicę substancji niebezpiecznych. Prowadzono także działania w zakresie modelowania rzek górskich w celu stworzenia planów zarządzania ryzykiem powodziowym.

Punkt przedszkolny
w Gruzji / Fot. Alexander
Kalandadze

Działania te wyszły naprzeciw pracom rządu gruzińskiego, które zwieńczone zostały formalnym włączeniem nauczania wczesnoszkolnego do systemu edukacji. Ustawa o wczesnym i przedszkolnym wychowaniu i nauczaniu weszła w życie w 2016 roku.

Polskie służby pożarnicze, współpracując z gruzińskimi służbami reagowania kryzysowego, wspierały zmiany zachodzące w państwowych jednostkach odpowiedzialnych za zarządzanie kryzysowe. Współpraca dotyczyła przede wszystkim wdrażania europejskich wzorców bezpieczeństwa wewnętrznego i ochrony ludności przed skutkami katastrof, klęsk żywiołowych oraz zagrożeń spowodowanych czynnikiem ludzkim. Specjalistyczne szkolenia pozwoliły na samodzielne prowadzenie procesu kształcenia przyszłych strażaków. Ponadto uczestnicy projektów otrzymali osobisty sprzęt ochrony ratowniczej. Na terenie ośrodka szkoleniowego zbudowano stanowiska treningowe niezbędne do prowadzenia ćwiczeń ratowniczych. Wszystkie działania miały na celu pomoc stronie gruzińskiej w poprawie jakości systemu kształcenia ratowników i zarządzania w służbie pożarniczej.

Komora rozgorzeniowa w Jednostce Ratowniczo-Gaśniczej w Tbilisi.
Fot. Archil Zoidze / Emergency Management Service of Georgia

Mołdawia

Polska, doceniając determinację władz Kiszyniowa w realizacji kursu na integrację europejską, wspiera działania z zakresu dobrego rządzenia. Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju ze środków polskiej pomocy wsparło przygotowanie i wdrożenie Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2016–2020. W ścisłej współpracy z Ministerstwem Rozwoju Regionalnego i Budownictwa Mołdawii zrealizowano trzyletni projekt modułowy z zakresu rewitalizacji miast.

Przełomowym momentem w realizacji projektów rozwojowych było utworzenie w 2012 roku przedstawicielstwa Fundacji Solidarności Międzynarodowej pod nazwą Centrum Informacyjne dla Władz Lokalnych Mołdawii. Jest to wspólna inicjatywa rządu Warszawy i Kiszyniowa, której misją jest wsparcie rozwoju Mołdawii poprzez promocję systemowych rozwiązań na rzecz rozwoju lokalnego, w tym działań prowadzonych w oparciu o zasadę solidarności i pomocniczości.

Przedstawicielstwo wspiera administrację publiczną we wdrożeniu polityk na rzecz rozwoju lokalnego na terenach wiejskich. Współpracuje także z samorządami, przedsiębiorcami oraz instytucjami i inicjatywami obywatelskimi w celu zbudowania efektywnego systemu inicjowania i zarządzania procesami rozwoju regionalnego.

Dzięki wsparciu rozwoju lokalnego Centrum buduje wzajemne zaufanie pomiędzy stronami konfliktu w Naddniestrzu – do tej pory zawiano ponad 40 porozumień między dwoma brzegami Dniestru. Centrum jako partner Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju wspierało także rozwój miast poprzez rewitalizację. Pilotażowe wdrożenie projektu pozwala na wprowadzenie →

Lokalna grupa działania
Fot. Monika Janus-Klewiado / DWR MSZ

systemowych rozwiązań zarządzania rozwojem miasta, w oparciu o międzysektorowe partnerstwa oraz zaangażowanie mieszkańców w politykę rozwoju miasta. Jest to pierwszy etap zmiany w sposobie myślenia o zarządzaniu miastem, a także stanowi inspirację do wypracowania rozwiązań na rzecz polityki miejskiej w Mołdawii. Programem pilotażowym objęto 7 mołdawskich miast.

Obszar bezpieczeństwa publicznego i zarządzanie granicami jest również bardzo ważnym elementem udzielania wsparcia na rzecz Mołdawii. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji zrealizowało ze środków polskiej pomocy kilka projektów, które wsparły rozwój policji granicznej Mołdawii, koncentrując się na przeciwdziałaniu przestępczości transgranicznej oraz zapewnianiu

bezpieczeństwa i porządku publicznego. W ubiegłych latach realizowano projekty w zakresie analizy kryminalnej, prowadzenia czynności procesowych, współdziałania podczas interwencji, zarządzania migracjami, zapobiegania i zwalczania handlu ludźmi oraz udzielania pierwszej pomocy. W ubiegłych latach realizowano projekty w zakresie analizy kryminalnej, prowadzenia czynności procesowych, współdziałania podczas interwencji, zarządzania migracjami, zapobiegania i zwalczania handlu ludźmi oraz udzielania pierwszej

pomocy. Dzięki zdobytemu doświadczeniu polska policja wspólnie z partnerem z Litwy od 2018 roku realizuje projekt reformy systemu policyjnego, na który uzyskała finansowanie z projektu twinninowego Unii Europejskiej.

W ramach projektów dotyczących rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich wspierano rozwój usług rolniczych i pozarolniczych na terenach wiejskich, którego celem było wsparcie rozwoju drobnych przedsiębiorstw oraz usług doradztwa rolniczego. Środki polskiej pomocy pomogły także rozwinąć turystykę wiejską dzięki zrównoważonemu wykorzystaniu zasobów przyrodniczych.

W ostatnich latach realizowano także m.in. działania na rzecz Krajowego Biura Statystycznego Mołdawii, mające na celu zbliżenie statystyki mołdawskiej do standardów UE, a także podnoszono kompetencje kadry kierowniczej systemu oświaty, w celu przygotowania jej do systemowego wdrażania reform oświatowych, szczególnie w obszarze rozwoju zawodowego nauczycieli oraz wzmocnienia partnerstwa nauczycieli, uczniów i ich rodziców, partnerów instytucjonalnych i społecznych.

Centrum Informacyjne od 2012 roku wspiera rozwój Mołdawii promując systemowe rozwiązania na rzecz rozwoju lokalnego, w oparciu o zasadę solidarności i pomocniczości. Współpracuje z wieloma donatorami m.in. EuropeAid, USAID, UNDP. W swojej działalności dzieli się doświadczeniami, wspiera procesy rozwojowe, pomaga w tworzeniu strategii i planów działań oraz oferuje wsparcie partnerom.

Zwieńczeniem ponad pięciu lat pracy nad utworzeniem pierwszych w Mołdawii lokalnych grup działania, czyli partnerstw instytucji i osób reprezentujących miejscowe interesy publiczne, przy-

Lokalna grupa działania; Fot. Monika Janus-Klewiado / DWR MSZ

watne i społeczne wypracowujących wspólną wizję rozwoju terytorium, było utworzenie w grudniu 2018 roku Krajowej Sieci LEADER. Organizacja zrzesza zarówno lokalne grupy działania, jak i organizacje zaangażowane w promowanie oraz wdrażanie podejścia LEADER (LEADER to unijny instrument rozwoju obszarów wiejskich, kładący nacisk na

Rozwój usług rolniczych i pozarolniczych w Mołdawii
Fot. Monika Janus-Klewiado / DWR MSZ

rozwój ekonomiczny w oparciu o zasoby lokalne, pomagający na nowo odkryć potencjał wsi). Obecnie działa 19 lokalnych grup działania. Dzięki wsparciu pracowników Centrum wypracowywane są także lokalne strategie rozwoju, m.in. na rzecz rozwoju mikro- i małej przedsiębiorczości.

Ukraina

Od 2009 roku Polska wsparła realizację przeszło 500 projektów na Ukrainie, a roczna oficjalna pomoc rozwojowa dla tego państwa wzrosła w tym czasie z niecałych 7 mln euro do blisko 54 mln euro. W ciągu ostatnich 10 lat polskie wsparcie objęło niemal wszystkie dziedziny życia naszego sąsiada. Spośród nich warto wymienić kilka priorytetowych obszarów: →

Strażacy z obwodu lwowskiego / Fot. Lwowski Państwowy Uniwersytet Bezpieczeństwa Życia

Fot. Lwowski Państwowy Uniwersytet Bezpieczeństwa Życia

Ćwiczenia ratowników medycznych – wolontariuszy
Fot. Marta Jaruczyk

centrum nauki i doskonalenia zachowań strażaków w akcjach ratowniczych. Przeszkolono strażaków w ratownictwie drogowym, wodnym oraz chemicznym. Obecnie tworzony jest system jednostek ochotniczych straży pożarnych.

Zajęcia dla dzieci w kawiarni w Mariupolu stworzonej przy wsparciu finansowym Polskiej pomocy i UNDP na Ukrainie
Fot. UNDP Ukraina

Pomoc dla osób poszkodowanych. Od początku konfliktu w Donbasie jest to bardzo ważny obszar współpracy. Odpowiadając na apel rządu Ukrainy, Polska zorganizowała trzy transporty pomocy rzeczowej, przekazując pakiety żywnościowe, środki higieniczne, przybory szkolne, śpiwory, koce, najpotrzebniejsze leki. Kolejnym krokiem było zapewnienie podstawowej opieki medycznej i socjalnej. Oprócz udzielenia doraźnej pomocy humanitarnej osobom przesiedlonym ułatwiono integrację z mieszkańcami miast, w których znaleźli nowy

dom. Wspólnie z Caritas stworzono pierwszą na Ukrainie sieć Centrów Wsparcia Rodziny, w których rocznie tysiące osób przesiedlonych otrzymuje wsparcie psychologiczne oraz kompleksową pomoc w rozwiązaniu trudnej sytuacji życiowej. Świadczone również pomoc w znalezieniu zatrudnienia w nowym miejscu zamieszkania. W ramach współpracy z Programem ONZ ds. Rozwoju w obwodach donieckim i ługańskim wsparto 160 mikro i małych przedsiębiorców, co pozwoliło stworzyć ponad 500 nowych miejsc pracy.

Wsparcie rozwoju regionalnego oraz budowa potencjału administracji rządowej i samorządowej. Promowanie dobrych praktyk administracyjnych oraz zasad dobrego rządzenia, podniesienie jakości usług komunalnych czy poprawa efektywności energetycznej to tylko wybrane tematy działań *Polskiej pomocy*. Szczególnym obszarem polskiego zaangażowania jest wsparcie ukraińskich samorządów. Trudno dziś znaleźć obwód, którego przedstawiciele nie uczestniczyliby w wizycie studyjnej do Polski. W czasie takich wizyt polskie samorzady dzieliły się swoją wiedzą, doświadczeniem oraz dobrymi praktykami. Polskie ministerstwa i eksperci uczestniczyli w przygotowywaniu, a następnie implementacji reformy decentralizacyjnej. To polskie doświadczenie zostało wykorzystane przy tworzeniu rozwiązań prawnych oraz ram instytucjonalnych i systemu zarządzania podziałem terytorialnym kraju.

Wsparcie modernizacji systemu edukacji na Ukrainie. Ze środków *Polskiej pomocy* stworzono podstawy do wprowadzania edukacji z zakresu przedsiębiorczości do ukraińskich szkół. W ramach reformy systemu oświaty polsko-ukraiński zespół ekspertów przygotował całościowy projekt podstawy programowej kształcenia ogólnego dla

poszczególnych typów szkół. Szczególnym kierunkiem działań jest również wsparcie szkolnictwa zawodowego. W ramach unijnego programu U-LEAD z polskiej inicjatywy i przy udziale polskich ekspertów opracowana została krajowa strategia „Koncepcja reformy kształcenia zawodowego 2018–28”.

Szkolenia w ramach Młodzieżowego inkubatora przedsiębiorczości we Lwowie / Fot. Instytut Miasta we Lwowie

Centrum zabaw dla dzieci w Słowiańsku stworzone przy wsparciu finansowym Polskiej pomocy i UNDP na Ukrainie
Fot. UNDP Ukraina

Nocne manewry ratowników medycznych – wolontariuszy
Fot. Marta Jaruczyk

Wsparcie przedsiębiorczości i sektora prywatnego. W kilku ukraińskich miastach utworzono centra oraz inkubatory przedsiębiorczości. Często są to miejsca dla młodych ludzi – przykładem może być ciągle rozwijający się Młodzieżowy Inkubator Przedsiębiorczości we Lwowie. Przedsiębiorcy są szkoleni w dziedzinie innowacyjnych technologii, w tym dotyczących wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Ciekawą inicjatywą okazały się działania dotyczące przeniesienia na grunt ukraiński idei grup zakupowych. We współpracy z Ministerstwem Inwestycji i Rozwoju stworzono sieć agencji wsparcia przedsiębiorczości.

Zajęcia w ramach Młodzieżowego Inkubatora Przedsiębiorczości we Lwowie / Fot. Instytut Miasta we Lwowie

Polski wkład w stworzenie systemu ochotniczego ratownictwa medycznego na Ukrainie

Zima przełomu 2013 i 2014 roku, kijowski Majdan. To tu gromadzą się mieszkańcy nie tylko stolicy, ale i innych części kraju. Protestują przeciwko niepodpisaniu umowy stowarzyszeniowej z Unią Europejską. Padają pierwsze strzały, są zabici i ranni. Potrzebni są ratownicy, a władza zakazała służbom medycznym, pod groźbą utraty pracy, nieść pomoc poszkodowanym. Bardzo przydałyby się osoby, które wiedzą, jak profesjonalnie udzielać pierwszej pomocy.

Właśnie wtedy rodzi się pomysł stworzenia ochotniczych zespołów ratowniczych, na wzór tych, które działają w Polsce i w innych europejskich krajach. W połowie 2015 roku Ministerstwo Spraw Zagranicznych podejmuje decyzję o realizacji projektu Maltańskiej Służby Medycznej pn. „Rozwój systemu ochotniczego ratownictwa medycznego na Ukrainie”.

Chętnych do udziału w szkoleniach jest znacznie więcej, niż zakładano. Z każdym rokiem zwiększa się liczebność szkolonych grup. Niemal 700 wolontariuszy zostaje przeszkolonych w zakresie pierwszej pomocy medycznej. Najpierw powstają zespoły ratowników we Lwowie, Iwano-

Frankiwsku i w Kijowie. W kolejnych latach dochodzą grupy w Berehowie, Kamieńcu Podolskim, Jużnoukraińsku, Mariupolu, Zaporozu, Fastowie i Kamieńsku. Wolontariusze otrzymują mundury oraz niezbędny sprzęt szkoleniowy i ratowniczy. Są zapraszani do pomocy w zapewnieniu opieki medycznej na imprezach masowych, w tym podczas Światowych Dni Młodzieży w Krakowie. Polska wspiera budowę i wyposażenie ośrodka szkoleniowego dla ratowników, który powstaje pod Iwano-Frankiwskiem.

Dzięki polskiej pomocy powstał pierwszy na Ukrainie system ochotniczego ratownictwa medycznego. Odrodziła się zapomniana na Ukrainie idea wolontariatu. Dziś w 10 miastach aktywnie działa 130 ratowników. Zainicjowano zmiany prawne dotyczące ratownictwa oraz nawiązano współpracę ze szkołami. Projekt przyczynił się do aktywizacji wielu najczęściej młodych osób, nierzadko poszkodowanych w wyniku konfliktu na wschodzie Ukrainy.

Barbara Michałowska
opiekun projektu „Rozwój systemu ochotniczego ratownictwa medycznego na Ukrainie” w MSZ

Zajęcia dla dzieci przesiedleńców w Borodiance
Fot. Monika Andruszewska

W ciągu dwóch lat w ramach *Polskiej pomocy* przekazano 60 tys. euro na pomoc dla centrów rehabilitacji społeczno-psychologicznej w małych miejscowościach centralnej Ukrainy, dokąd po pomoc zwracają się osoby, które musiały opuścić swój dom z powodu wojny na Donbasie.

Konflikt zbrojny na wschodzie Ukrainy trwa od wiosny 2014 roku. Centra rehabilitacji społeczno-psychologicznej powstały, by pomagać osobom poszkodowanym wskutek katastrofy w Czarnobylu, ludziom zamieszkującym tereny skażone lub ewakuowanym ze strefy wokół elektrowni i z miasta Prypeć. Obecnie ośrodki te aktywnie udzielają pomocy społecznej, psychologicznej oraz informacyjno-szkoleniowej weteranom działań wojennych, uczestnikom operacji antyterrorystycznej na wschodzie Ukrainy oraz przesiedleńcom z terenów tymczasowo okupowanych lub terenów, gdzie trwają działania wojenne.

”

Chcąc zachować anonimowość uczestniczka projektu opowiada, jak w 2014 roku uciekali z mężem i synem oraz trzytygodniową córeczką z Doniecka. Ze łzami w oczach mówi, że tuż przed narodzinami dzisiaj już czteroletniej dziewczynki mąż zdążył wyremontować mieszkanie. W Borodiance znaleźli jednopokojowy lokal, w którym mieszkają razem z dziadkami. Mąż pracuje, wysyłają nawet pieniądze starszemu synowi, który wrócił do Doniecka, by pilnować mieszkania – dodaje.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Departament Współpracy Rozwojowej

Al. J. Ch. Szucha 23
00-580 Warszawa
(+48) 22 523 84 12
polskapomoc@msz.gov.pl
www.polskapomoc.gov.pl

Warszawa 2019
ISBN 978-83-66213-17-3

